

П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість»

МСБО (IAS) 1 «Подання фінансової звітності» ;

МСБО (IAS) 18 «Дохід», **МСБО (IAS) 16** «Основні засоби»;

МСБО (IAS) 32 «Фінансові інструменти: подання»,
МСБО (IAS) 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»,
МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти»;

МСФЗ (IFRS) 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації»

Визначення

Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату (П(с)БО 10)

Дебіторська заборгованість — це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства (МСФЗ 9)

Визначення (продовження)

Дебіторська заборгованість як фінансовий актив – це:

...

- б) контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства;
- в) контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах...

Дебіторська заборгованість, призначена для перепродажу – фінансовий актив, придбаний з метою подальшого продажу для отримання прибутку від короткотермінових змін його ціни та/або винагороди посередника

Дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу – дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу

Класифікація дебіторської заборгованості

П(С)БО 10	МСБО 1
<p>1. Довгострокова (п. 4 П(с)БО 10).</p> <p>2. Поточна (п. 4 П(с)БО 10), у т. ч.:</p> <ul style="list-style-type: none">– за товари, роботи, послуги;– за розрахунками з бюджетом, за виданими авансами, нарахованими доходами, внутрішніми розрахунками;– інша дебіторська заборгованість	<p>1. Непоточна (довгострокова) (§60-65)</p> <p>2. Поточна</p> <p>Дебіторська заборгованість також поділяється на два види (п. «є» § 54):</p> <ul style="list-style-type: none">– торговельна;– інша

Визнання дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо:

- 1) існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод;
- 2) може бути достовірно визначена її сума

Поточна дебіторська заборгованість визнається одночасно з визнанням доходу від реалізації

Безумовна дебіторська заборгованість визнається як актив, коли суб'єкт господарювання стає стороною контракту і внаслідок цього має юридичне право отримувати грошові кошти (§3.1.1 МСФЗ 9)

Первісна оцінка

П(с)БО 10	МСБО 39**
<p>Поточна заборгованість оцінюється за <u>первісною вартістю</u> (п. 6 П(С)БО 10).</p> <p>При відстроченні платежу з утворенням різниці між справедливою вартістю і номінальною сумою майбутнього платежу різниця визнається доходом за нарахованими процентами (п. 6 П (С)БО 10)</p>	<p>Під час первісного визнання фінансового активу його слід оцінювати за <u>собівартістю</u>, яка є справедливою вартістю наданої або отриманої компенсації</p>

Оцінка на дату балансу

П(с)БО 10	МСБО 1
Поточна дебіторська заборгованість , що є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості), включається до підсумку балансу за <u>чистою вартістю реалізації</u> (ЧВР)	Торговельна дебіторська заборгованість відображається за <u>чистою вартістю реалізації</u> (ЧВР), причому така оцінка не є згортанням (§ 33 МСБО 1)

$$ЧВР = ПВ - РСБ,$$

де *ПВ* – первісна вартість;

РСБ – резерв сумнівних боргів

Методи визначення резерву сумнівних боргів (РСБ)

Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів:

- 1) застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості** (величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів);
- 2) застосування коефіцієнта сумнівності** (величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності).

Нарахування суми РСБ за звітний період відображається у складі інших операційних витрат (аналогічно списується безнадійна дебіторська заборгованість у разі недостатності/відсутності нарахованого РСБ)

Способи розрахунку коефіцієнта сумнівності

- 1) визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- 2) класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;
- 3) визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років.

Приклад 1

На 31 грудня 2015 року у складі дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги відображено заборгованість ТОВ “Боржник”, що виникла 05.09.2015 на суму 5 000 грн. Підприємству стала відома інформація про порушення судом справи про банкрутство дебітора. Визначити суму РСБ

Визначення величини РСБ, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати

Коефіцієнт сумнівності (Кс) визначається за формулою:

$$K_c = (\sum B_{zn} : \sum ЧДн),$$

Бзн – безнадійна дебіторська заборгованість, визнана такою протягом обраного для спостереження періоду;

ЧДн – чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати за обраний для спостереження період

Приклад 2

За 2015 рік чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати становить 18 000 000 грн. Для визначення коефіцієнта сумнівності підприємство для спостереження обрало період за попередні три роки:

Рік	ЧД від реалізації товарів на умовах наступної оплати, грн.	Сума ДЗ за товари, що визнана безнадійною, грн.
2000	8 000 000	5 000
2001	10 000 000	7 000
2002	15 000 000	9 000
Всього	33 000 000	21 000

Визначення величини РСБ на основі класифікації дебіторської заборгованості

Коефіцієнт сумнівності (K_c) відповідної групи дебіторської заборгованості визначається за формулою:

$$K_c = (\sum B_{zn} : D_{zn}) : i,$$

Бзн – фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи за n -ний місяць обраного для спостереження періоду;

Дзн – дебіторська заборгованість відповідної групи на кінець n -ного місяця обраного для спостереження періоду;

i – кількість місяців в обраному для спостереження періоді

Приклад 3

Для визначення коефіцієнта сумнівності на 31 грудня 2015 року підприємство для спостереження обрало період за останні півроку:

Місяць	Фактично списано ДЗ безнадійної, грн.			Сальдо ДЗ на кінець попереднього місяця, грн.		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
Липень	600	800	950	20 000	18 000	17 000
Серпень	---	400	700	22 000	12 000	14 000
Вересень	750	500	---	15 000	13 000	14 500
Жовтень	300	---	770	16 000	12 000	11 000
Листопад	---	650	---	18 000	11 500	13 000
Грудень	550	850	1 400	17 000	14 000	16 000
Разом	2 200	3 200	3 820	X	X	X

Визначення величини РСБ на основі середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості за попередні 3-5 років

Коефіцієнт сумнівності (Кс) відповідної групи дебіторської заборгованості визначається за формулою:

$$Кс = (\sum Бзн : \sum Дзн),$$

Бзн – безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи в складі дебіторської заборгованості цієї групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді;

Дзн - дебіторська заборгованість відповідної групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді

Приклад 4

Дебіторська заборгованість (ДЗ) на 31.12.2015 р. становить 966 000 грн., з наступним розподілом за строками її непогашення:

1-ша група – 700 000;

2-га група – 240 000;

3-тя група – 26 000.

Для визначення коефіцієнта сумнівності підприємство обрало період за попередні три роки:

Дата балансу	Заборгованість, визнана безнадійною у складі ДЗ групи на кінець попереднього року			Сальдо ДЗ відповідної групи		
	Група 1	Група 2	Група 3	Група 1	Група 2	Група 3
31.12.2000	1 000	800	1 000	2 000 000	50 000	5 000
31.12.2001	2 000	200	590	4 000 000	70 000	3 000
31.12.2002	3 000	1 000	1 410	6 000 000	100 000	7 000
Разом	6 000	2 000	3 000	12 000 000	220 000	15 000

Облік списання безнадійних боргів

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Коригування на податкові різниці фін. результату до оподатк-я
1	Нараховано резерв сумнівних боргів щодо дебіторської заборгованості, яка є фін.активом	944 «Сумнівні та безнадійні борги»	38 «Резерв сумнівних боргів»	Фін. результат збільшується на суму РСБ, тобто витрати виключаються зі складу податкових
2	Списано безнадійну заборгованість за рахунок резерву	38 «Резерв сумнівних боргів»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	Операція не впливає на фін. результат, тобто фін. результат не коригується
3	Коригування (зменшення) РСБ на дату балансу	944 «Сумнівні та безнадійні борги»	38 «Резерв сумнівних боргів»	Фінрезультат зменшується на суму коригування
		38 «Резерв сумнівних боргів»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»	

Оцінка довгострокової дебіторської заборгованості

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за **теперішньою вартістю**. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Наприклад, дебіторська заборгованість за майно, передане у фінансову оренду, оцінюється за теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості (П(с)БО 14 “Оренда” / МСБО (IAS) 17 “Оренда”)

Довгострокова дебіторська заборгованість, за якою не нараховуються відсотки, може оцінюватися за **теперішньою вартістю** усіх майбутніх надходжень грошових коштів, дисконтованих із застосуванням переважної ринкової ставки (переважних ринкових ставок) відсотка на подібний інструмент з подібним показником кредитного рейтингу (§5.1 МСФЗ (IFRS) 9)

Оцінка на дату балансу (продовження)

П(с)БО 13	МСФЗ 9 (МСБО 39**)
<p>На кожну наступну після визнання дату балансу фінансові активи оцінюються за їх <u>справедливою вартістю</u>, крім:</p> <ul style="list-style-type: none">а) дебіторської заборгованості, що не призначена для перепродажу;б) фінансових активів, справедливу вартість яких неможливо достовірно визначити	<p>Фінансові активи класифікуються як такі, що оцінюються у подальшому або за <u>амортизованою собівартістю</u>, або за <u>справедливою вартістю</u> на основі обох таких чинників:</p> <ul style="list-style-type: none">а) моделі бізнесу суб'єкта господарювання для управління фінансовими активами;таб) характеристик контрактних грошових потоків фінансового активу

Розкриття інформації

У примітках до фінансової звітності за П(с)БО 10 наводиться:

1. Перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості.
2. Перелік дебіторів і суми дебіторської заборгованості пов'язаних сторін, з виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості.
3. Склад і суми статті балансу "Інша дебіторська заборгованість".
4. Сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі її класифікації за строками непогашення.
5. Метод визначення величини резерву сумнівних боргів та залишок резерву сумнівних боргів за кожною статтею поточної дебіторської заборгованості, його утворення та використання у звітному році.

Розкриття інформації

(продовження)

Інформація, яку слід подавати у звіті про фінансовий стан або у примітках (§78 МСБО 1): дебіторська заборгованість деталізована з виділенням сум:

- до отримання від торгових клієнтів;
- до отримання від пов'язаних сторін;
- авансів виданих;
- інших сум

